

Foto: Thomas de Lange/Wenck

Status og råd

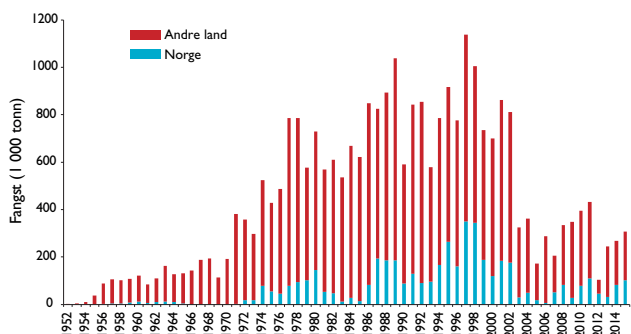
Fra 2011 har ICES delt tobisbestandene i Nordsjøen, Shetland og Skagerrak/Kattegat inn i sju separate bestandsområder. I 2017 ble grensene endret noe av ICES. Siden 2010 har Norge hatt en nasjonal områdebasert forvaltning av tobis i norsk økonomisk sone. Forvaltningsmodellen ble evaluert i 2017. Konklusjonen var at forvaltningen skulle fortsette med noen endringer i områdeinndelingene (se kart bakerst i rapporten).

I 2009 var tobisfisket stengt i norsk sone, men en god rekruttering av 2009-årsklassen ga en kvote på 50 000 tonn i 2010, 90 000 tonn i 2011 og 42 000 i 2012 i norsk sone. Dårlig rekruttering av 2010–2012-årsklassen medførte en kvote på kun 20 000 tonn i 2013, mens en sterk rekruttering av 2013- og 2014-årsklassene gav en kvote på henholdsvis 90 000 tonn og 100 000 tonn i 2014 og 2015. Dårlig rekruttering av 2015-årsklassen medførte en reduksjon på kvoten til 40 000 tonn i 2016. I henhold til forvaltningsplanen er det kun noen underområder som er åpne for fiskeri, og i 2013 var kun deler av område 3 åpent, deler av områdene 2–4 i 2014, og deler av områdene 1–4 i 2015 og 2016.

Gytebestanden i Doggerbank-området (tobisområde 1, ICES) fluktuerte uten noen spesiell trend fram til slutten av 1990-tallet. I perioden 2000–2006 svingte bestanden rundt kritisk grense (160 000 tonn), men har siden 2007 vært innenfor sikre biologiske grenser. En meget god rekruttering i 2009 sikret en god gytebestand i 2011 og 2012, men svak rekruttering siden 2010 har medført at gytebestanden har vært liten og kun gitt grunnlag for lave kvoter. Utvikling i tobisbestanden i sørøstre del av Nordsjøen (tobisområde 2, ICES) fulgte i stor grad mønsteret fra tobisområde 1.

Fiskeri

Danmark og Norge dominerer i tobisfiskeriet. Mellom 1990 og 2002 lå landingene gjennomsnittlig på 815 000 tonn, siden har de vært betydelig lavere. I løpet av de siste årene har det skjedd store endringer i tobisfiskeriet både i EU og i Norge, der antall fartøy er kraftig redusert siden 2000. Tidligere hadde norske fartøy tilgang til EU-farvann og vice versa, men med unntak av en liten svensk kvote har ikke utenlandske fartøy hatt tillatelse til å fiske tobis i norsk sone siden 2010. Norske fartøy har heller ikke hatt adgang til å fiske i EU-farvann siden 2013. Fiskerisesongen er også kraftig forkortet. Før kunne man fiske tobis nesten hele året, men i EU er sesongen nå fra 1. april til 1. august, og fisket etter tobis i norsk sone er tillatt i perioden 15. april til 23. juni. En sen oppstart gir tobisen tid til å feite seg opp slik at det blir færre individer per fanget tonn, og den tidlige sesongavslutningen hindrer store bifangster av yngel. I tobisfisket brukes det store bunntraler med finmasket trålpose (>16 mm), men på tross av liten maskevidde er bifangstene av andre arter liten.

Utvikling i rapportert fangst av tobis fra Nordsjøen.

Development in reported catch of sandeel in the North Sea.

Kontaktperson: Espen Johnsen | espen.johnsen@imr.no

Tobis/sil – *Ammodytes marinus* – Sandeel

Andre navn: Havsil – Lesser sandeel

Silarter i norske farvann: Havsil, småsil, storsil, uflekket storsil og glattsil

Familie: Ammodytidae

Gyteområde: Vikingbanken til danskekysten, Dogger, Storbritannia og ved Shetland

Leveområde: Som gyteområde

Føde: Små planktoniske krepsdyr (raudåte), fiskeegg og -yngel

Levetid: Blir sjelden over 10 år

Maks størrelse: 26 cm

Særtrekk: Gjemmer seg ved å bore seg ned i sandbunnen

Nøkkeltall:

KVOTERÅD 2017: EU-farvann: 486 115 tonn / norsk sone av Nordsjøen: 50 000 tonn

KVOTE 2016: I norsk sone: 40 000 tonn / total EU-kvote: 24,2 tonn

FANGST 2016: Totalt ble det landet 71,9 tonn (derav Norge: 40,9 tonn)

FANGSTVERDI 2016, NORSKE FARTØY: 121,2 millioner

Fakta om havsilbestanden:

Tobis er et samlebegrep for flere arter innen silfamilien. Havsil er den viktigste i fiskeriet i Nordsjøen. På engelsk blir havsil kalt "sandeel", sandål, et navn som må sies å være meget dekkende for denne fiskens fascinerende atferd og biologiske egenart. Den sølvglinsende, åleformete fisken holder nemlig til på sandbunn, der den tilbringer store deler av tiden nedgravd. Tobis er utbredt i klart avgrensede felt, der bunnforholdene tillater den å grave seg ned. Etter en lang dvaleperiode kommer den magre tobisen ut av sanden i april i tette stimer for å beite på små, næringsrike krepsdyr i de frie vannmassene. Selv er den føde for en lang rekke arter av fisk, fugl og sjøpattedyr. Når kvelden faller på vender tobisen tilbake til sitt skjul i sanden. Da er den ikke lenger tilgjengelig for fangst, og i tillegg er den godt beskyttet fra å bli spist. Omkring St. Hans har tobis som er ett år og eldre vanligvis bygget opp tilstrekkelige fettreserver til å gå i dvale på nytt, mens årets yngel gjerne fortsetter å beite utover høsten. Ved nyttårstider kommer tobis som er to år og eldre ut av sanden for å formere seg. De befruktede eggene avsettes i sanden, mens nyklekte larver flyter fritt i vannet. Straks etter gyting vender tobisen tilbake til sitt trygge skjul i sanden.